

Helsinki

Ympäristöraportin taustaraportti 2018

Sisällys

1.	Kaupunkiorganisaatio ja toimintaympäristö vuonna 2018	3
1.1	Kaupunkiorganisaatio	3
1.2	Väestö, elinkeinotoiminta ja kaupunki maantieteellisenä alueena	4
2.	Kaupungin toiminnan merkittävimmät ympäristövaikutukset	5
3.	Kaupunkikonsernin ympäristöjohtaminen	5
3.1	Ympäristöjohtaminen kaupungin tasolla	5
3.2	Strategiaohjelma 2017–2021 ympäristönäkökulmasta	7
3.3	Ympäristöpolitiikka	10
4.	Kaupungin ympäristöpolitiikan eteneminen vuonna 2018	11
4.1	Ympäristöjohtaminen ja kumppanuudet	11
4.1.1	Ympäristöjohtaminen hallintokunnissa	11
4.1.2	Talouden ja toiminnan suunnittelu sekä sitovat ympäristötavoitteet	12
4.1.3	Ympäristöjohtaminen tytäryhteisöissä	14
4.2	Ympäristötietoisuus ja -vastuullisuus	19
4.3	Jätteet ja materiaalitehokkuus	20
5.	Ympäristöasioiden taloudellinen merkitys	21
5.1	Laskentaperiaatteet	21
5.2	Ympäristötuotot, -kulut ja -investoinnit vuonna 2018	22

1. Kaupunkiorganisaatio ja toimintaympäristö vuonna 2018

1.1 Kaupunkiorganisaatio

Helsingin kaupunkikonserni koostuu seuraavista yhteisöistä:

- kaupunki emoyhteisönä (4 toimialaa, kaupunginkanslia, tarkastusvirasto, pelastuslaitos ja 5 liikelaitosta)
- tytäryhteisöt eli yhteisöt, jotka ovat kaupungin suoraan omistamia (70 tytäryhtiötä ja 12 säätiötä, 17 tytäryhteisön tytäryhteisöä)
- osakkuusyhteisöt eli yhtiöt, säätiöt ja kuntayhtymät, joissa kaupungilla on 20–50 prosentin omistusosuus (39 osakkuusyhtiötä ja 6 kuntayhtymää)

Kaupunginvaltuusto asettaa Helsinki-konsernin toiminnan tavoitteet. Kaupunginhallitus johtaa kaupunkia ja valvoo, että kaupungin eri yksiköt toimivat kaupunginvaltuuston asettamien tavoitteiden mukaisesti. Vastuu konsernin operatiivisesta johtamisesta on kaupunginpormestarilla ja neljällä apulaispormestarilla, joiden toimialat ovat: kaupunkiympäristö, sosiaali- ja terveystoimi, kasvatus- ja koulutus sekä kulttuuri- ja vapaa-aika. Kunnallista päätösvaltaa on siirretty muun muassa lautakunnille ja johtokunnille, jotka ohjaavat alaistensa toimialojen ja liikelaitosten toimintaa. Lauta- ja johtokuntien jäsenet valitsee kaupunginvaltuusto.

Yhdyskunnan kehityksen ohjaamisesta sekä kaupungin järjestämien palvelujen määrittelystä vastaa aina kaupungin varsinainen emoyhteisö, joka hoitaa myös pääosan palvelujen tuottamisesta. Konsernin muut yhteisöt ja säätiöt täydentävät palvelutuotantoa ja hoitavat konsernin tarvitsemia tukitoimintoja. Tässä ympäristöraportissa raportoitavat toiminnot koskevat kaupunkia emoyhteisönä sekä sen tytäryhteisöjä, mutta eivät osakkuusyhteisöjä.

Kaupungin palveluksessa oli vuoden 2018 lopussa 37 656 henkilöä, joista 30 650 oli vakinaisia ja 7 006 määräaikaista. Henkilöstön määrä oli 567 henkilöä (+1,5 %) suurempi kuin edellisen vuoden lopussa. Kaupungilla on noin 4 000 työpistettä eri puolella kaupunkia ja noin 20 kaupungin rajojen ulkopuolella.

Taulukko 1. Helsingin kaupungin talouden tunnuslukuja

Helsingin kaupungin talouden tunnusluvut 2018 (2017)					
Toimintatuotot	1 155 milj. € (1 180 milj. €)	Verotulot	3 417 milj. € (3 381 milj. €)	Investointien tulo-rahoitus	122,6 % (137,0 %)
Toimintakulut	4 293 milj. € (4 175 milj. €)	Vuosikate	752 milj. € (838 milj. €)	Lainat	1 693 €/as. (1 871 €/as.)
Tilikauden tulos	387 milj. € (483 milj. €)	Vuosikate/poistot	216,8 % (236,2 %)	Konsernineläimet	7 670 €/as. (7 732 €/as.)

1.2 Väestö, elinkeinotoiminta ja kaupunki maantieteellisenä alueena

Helsinki on nopeasti kasvavan suurkaupunkiseudun keskus. Helsinki muodostaa yhdessä pääkaupunkiseudun kuntien (Espoo, Vantaa ja Kauniainen) sekä kahdeksan kehyskunnan kanssa noin 1,5 miljoonan asukkaan alueen, Helsingin seudun. Helsingin asukasluku 31.12.2018 oli 648 042 asukasta. Väkiluku kasvaa tasaisesti. Vuoden 2018 aikana väestö kasvoi 4 770 asukkaalla.

Helsingissä oli vuonna 2018 kaikkiaan 434 400 työpaikkaa. Helsingin osuus koko maan työpaikoista oli 17 prosenttia. Työpaikkojen määrä lisääntyi edellisvuodesta 1,9 prosenttia. Helsingin elinkeinorakenne on eurooppalaisten pääkaupunkien tapaan vahvasti palveluvaltainen: palvelu-alojen osuus työpaikoista on 88 prosenttia. Helsingin neljä merkittävintä toimialaa ovat terveys- ja sosiaalipalvelut, ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta, informaatio ja viestintä, tukku- ja vähittäiskauppa. Näiden alojen yhteinen osuus kokonaistyöpaikkamäärästä oli 46 prosenttia. Seuraaville sijoille sijoittuvat julkinen hallinto, koulutus, rakentaminen sekä rahoitus- ja vakuutus-toiminta.

Helsingin työpaikkaomavaraisuus, joka kuvaa alueen työpaikkojen ja työvoiman välistä suhdetta, on korkea (129,5 %). Helsingin työpaikkojen määrä on 97 500 suurempi kuin työllisten määrä. Kaupungin rajat ylittävän työmatkaliikenteen merkitys onkin alueen elinkeinotoiminnan kannalta tärkeää ja työmatkaliikkuminen on jatkuvasti kasvanut. Vuonna 2018 Helsinkiin tuli työhön 149 849 muualla asuvaa ja muissa kunnissa kävi töissä vastaavasti 66 244 helsinkiläistä.

Vuonna 2018 valmistui uustuotantona, laajennuksina ja käyttötarkoituksen muutosten myötä yhteensä 4 843 asuntoa (- 1% vuodesta 2017) ja rakennuslupia myönnettiin 7 109 asunnon rakentamiselle uustuotantona tai laajennuksina (- 10,3% vuodesta 2017). Vuonna 2018 tavoitteena oli 6 000 asunnon rakentaminen. Voimakkaan kaupungistumisen ja hyvän tontti-, kaava- ja rakentamiskelpoisuustilanteen vuoksi Helsingissä alkoi vuonna 2018 yhteensä 7 943 asunnon rakentaminen (+68,6% vuodesta 2017). Toimitilarakentamiseen myönnettiin lupa 271 446 kerrosneliömetrin rakentamiselle (-15,5 % vuodesta 2017). Vuoden aikana aloitettiin 369 472 kerrosneliön rakentaminen (+8,26% vuodesta 2017). Toimitiloja valmistui 415 511 kerrosneliömetriä (+107,7 vuodesta 2017).

Nykyinen pääkaupunkiseutu on väljästi rakennettu. Seudun tiivein rakenne keskittyy Helsingin kantakaupunkiin. Helsingin väestötiheys kasvoi edellisvuodesta 0,8 prosenttia ollen vuoden 2018 lopussa 3 032 asukasta maa-km² kohti. Myös erot pääkaupunkiseudun kaupunkien välillä ovat huomattavat: Espoon väestötiheys oli vuoden 2018 lopussa 909 ja Vantaan 957 asukasta maa-km² kohti.

Helsingin kaupungin pinta-ala on 715,48 km², josta maa-alaa on 213,75 km² (29,9 %), sisävesi-alueita 0,86 km² ja merivesialueita 500,87 km². Suurin osa kaupungin maa-alueista on metsää (37,2 km²), puistoja (9,9 km²) ja maisemapeltoja tai niittyjä (8,0 km²).

2. Kaupungin toiminnan merkittävimmät ympäristövaikutukset

Helsingin kaupunki on ympäristön kannalta alueensa merkittävimpien toimijoiden joukossa. Helsingissä käytetyn energian ja muun kulutuksen aiheuttamat kasvihuonekaasupäästöt ovat noin seitsemän prosenttia Suomen kasvihuonekaasupäästöistä. Viikinmäen jätevedenpuhdistamo vastaa noin 800 000 ihmisen jätevesien puhdistuksesta. Lisäksi kaupunki on Suomen suurin työnantaja, minkä vuoksi kaupungin toiminnalla on merkittäviä ympäristövaikutuksia esimerkiksi toimistotyön volyymin takia.

Kaupunkiorganisaation toiminnot ja ympäristövaikutukset ovat hyvin monimuotoisia. Kaupunki on itse toiminnanharjoittajana luonnonvarojen käyttäjä ja ympäristöhaittojen aiheuttaja. Kaupungin suurten liikelaitosten toimintaan liittyy huomattavia välittömiä ympäristövaikutuksia kuten päästöjä tai luonnonvarojen kulutusta. Lisäksi henkilöstöltään suurten toimialojen toiminta kuluttaa paljon luonnonvaroja, energiaa ja materiaaleja.

Kaupunki luo myös toimintaedellytyksiä kasvuun perustuvalla tuotantorakenteelle, josta seuraa ympäristökuormitusta. Monien palveluiden ympäristövaikutukset ovat välillisiä ja usein pitkän aikavälin vaikutuksia. Esimerkiksi kaavoituksen ja asuntorakentamisen suunnittelun merkitys ympäristölle konkretisoituu vasta yhdyskuntien tulevien materiavirtojen ja niiden rakenteen kautta.

Kuntalain mukaan kunnan tulee pyrkiä edistämään asukkaidensa hyvinvointia ja kestävää kehitystä alueellaan. Kestävä kehitys ja sen mukainen ympäristönsuojelu on siis yksi kunnallishallinnon ja kuntien itsehallinnon keskeinen perustavoite. Kuntaorganisaation ympäristövastuu on laaja ja kattaa yleisesti kaikki kunnan alueen ympäristön tilaan vaikuttavat tekijät. Laaja-alainen ympäristövastuu käsittää lainsäädännölliset velvoitteet sekä valtuuston ja muun hallinnon asettamat ympäristön kehittämisvelvoitteet.

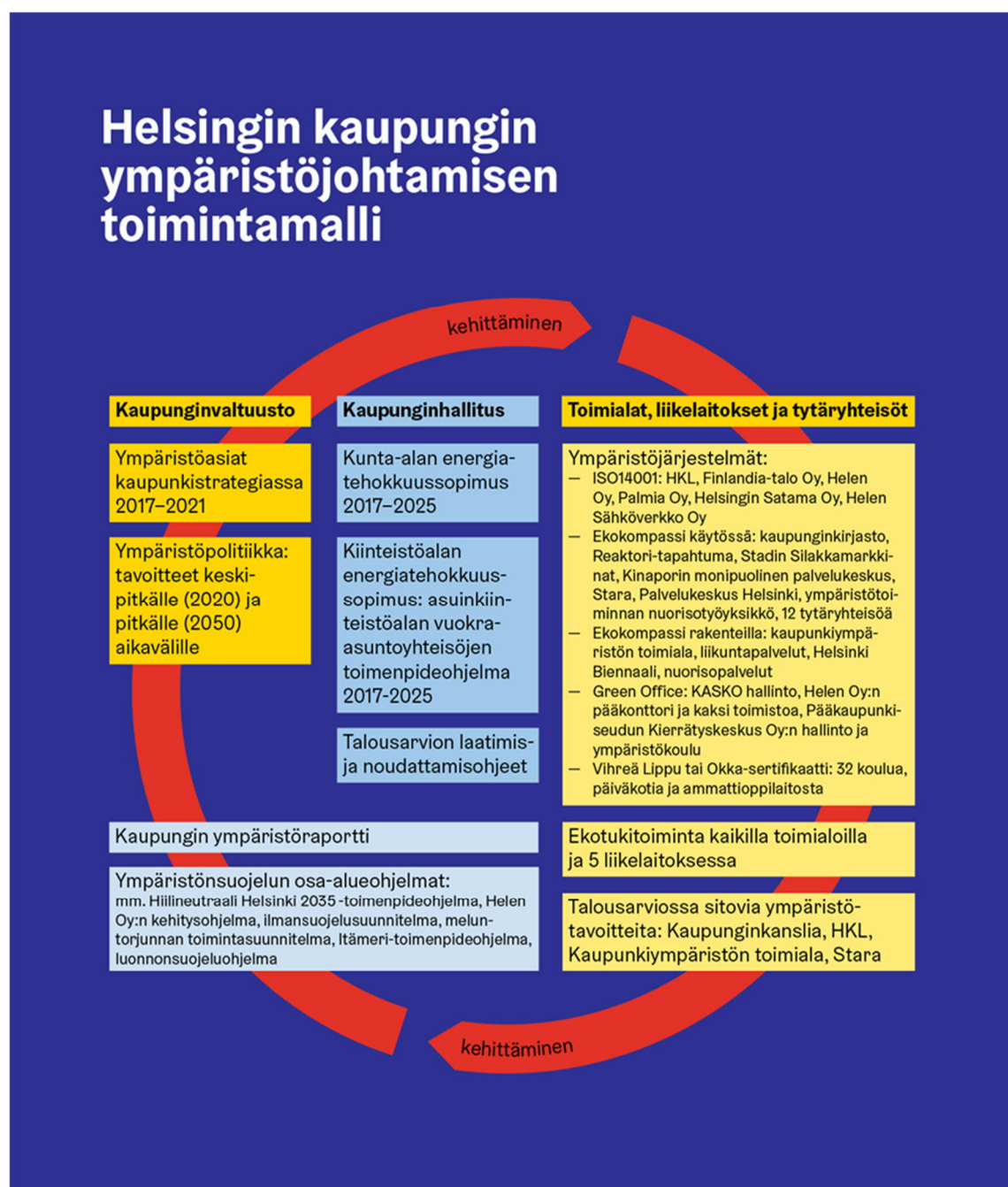
3. Kaupunkikonsernin ympäristöjohtaminen

3.1 Ympäristöjohtaminen kaupungin tasolla

Kaupungin tavoitteena on ympäristöasioiden hallinnan sisällyttäminen osaksi koko kaupungin hallinnon johtamista. Keskeiset ympäristöjohtamisen keinot on kuvattu kuvassa1. Kaupungin tasolla ympäristöasioiden huomioon ottamista ohjaavat kaupunginvaltuuston hyväksymät strategiaohjelma, kaupungin ympäristöpolitiikka sekä kaupunginhallituksen hyväksymät suunnittelun

yhteiset lähtökohdat ja talousarvio-ohjeet sekä kuntien ja työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) väli-
set energiatehokkuussopimukset.

Helsingin kaupungilla ei ole enää koko kaupungin kattavaa ympäristöohjelmaa, joten ympäristö-
johtamisen kehittämisessä painopiste on ympäristönsuojelun osa-alueohjelmissa ja toimialojen
ja liikelaitosten ympäristöohjelmissa ja -järjestelmissä. Ympäristönsuojelun osa-alueiden ohjel-
mat toimivat osaltaan kaupungin ympäristöjohtamisen toteuttajina. Tällaisia ovat muun muassa
Hiilineutraali Helsinki 2035 –toimenpideohjelma, Helen Oy:n kehitysohjelma, ilmansuojelusuunni-
telma, meluntorjunnan toimintasuunnitelma, Itämeri –toimenpideohjelma sekä luonnonsuojeluoh-
jelma. Tiivistelmä ohjelmista löytyy [täältä](#).



Kuva 1. Helsingin kaupungin ympäristöjohtaminen vuonna 2018.

Helsingin kaupungin ympäristöraportti on kaupunkikonsernin yhteinen raportti, jossa kuvataan kaupungin ympäristötavoitteiden toteutumista ja toiminnan vaikutuksia ympäristöön. Kaupunkiympäristön toimialan kokoamaan ja toimittamaan raporttiin ovat tuottaneet tietoja kaikki kaupungin toimialat, liikelaitokset, kaupunginkanslia ja tarkastusvirasto. Kaupunkikonserniin kuuluu myös 12 säätiötä ja 83 tytäryhteisöä. Tytäryhtiöistä 50 toimitti ympäristötietoja vuoden 2018 ympäristöraporttiin. Tytäryhteisöjen ympäristötilinpito on esitetty omana kokonaisuutena kappaleessa 4.1.3. Ympäristöjohtaminen tytäryhteisöissä.

Toimialoilla ja liikelaitoksissa tapahtuvaa käytännön ympäristötyötä ohjataan ympäristöohjelmatyöllä, ympäristötavoitteiden asettamisella talousarvioon ja tulospalkkiomittaristoihin, ekotukitoiminnalla sekä ympäristöraportoinnilla. Ympäristöjohtamisen asiantuntijatyöryhmä kehittää Helsingin kaupungin ja sen toimialojen ja liikelaitosten sekä tytäryhteisöjen ympäristöjohtamista. Ympäristötietoisuutta lisättiin muun muassa järjestämällä Ilmastokumppaneiden, ekotukitoiminnan ja Ekokompassin yhteinen seminaari.

Ekotukitoiminta on Helsingin kaupungin kehittämä toimintamalli ympäristöasioiden huomioimiseksi työpaikoilla. Työyhteisöihin nimetään ja koulutetaan ekotukihenkilöitä ympäristötyön edistäjiksi. Uudet ekoarjen käytännöt säästävät sekä luontoa että rahaa. Ympäristöpalveluiden koordinoima ekotukitoiminta on juurtunut vankaksi osaksi kaupungin toimintaa. Vuoden 2018 lopussa kaupungin toimialoille, liikelaitoksiin ja tytäryhteisöihin oli vuodesta 2006 lähtien koulutettu 1 337 ekotukihenkilöä. Lisätietoa löydät täältä.

Helsingin kaupungin energiansäästötyötä koordinoi Energiansäästötyöryhmä (ESTR), joka aloitti toimintansa syksyllä 2018. Toiminta on jatkoa Energiansäästöneuvottelukunnalle, joka toimi vuosina 1974–2017. Työryhmä koostuu 24 jäsenestä, jotka tulevat kaikilta toimialoilta sekä Heleniltä, Palmiasta, Staralta, Satamasta, Hekalta, HKL:ltä ja HSY:ltä. Ryhmän tavoitteena on edistää kaupungin energiasäästötoimintaa sekä aktivoida toimialoja ja kaupunkikonsernia energiansäästämiseen.

Kuuden Suomen suurimman kaupungin (Helsinki, Espoo, Tampere, Vantaa, Turku ja Oulu) kaupunginjohtajat ja Sitra perustivat kaupunginjohtajien ilmastoverkoston vuonna 2011. Ilmastoverkosto pyrkii konkreettisiin hankkeisiin ilmastomuutoksen vastaisessa työssä.

3.2 Strategiaohjelma 2017–2021 ympäristönäkökulmasta

Maailman toimivin kaupunki

Helsinki pyrkii hahmottamaan paremmin globaalia murrosta. Helsinki lisää henkilöstönsä ymmärrystä tekoälystä ja muista maailmaa muuttavista teknologioista sekä niistä mahdollisuuksista, mitä tämä kehitys avaa kaupungille, käynnistämällä johtaville viranhaltijoille sekä keskeisissä suunnittelutehtävissä oleville työntekijöilleen räätälöidyn tekoäly- ja teknologiakoulutuksen. Helsingin tavoitteena on olla maailman parhaiten digitalisaatiota hyödyntävä kaupunki maailmassa.

Kaupunkia johdetaan ja henkilöstöpolitiikkaa toteutetaan eettisesti, vastuullisesti ja kestävästi.

Kestävän kasvun turvaaminen kaupungin keskeisin tehtävät

Helsingin väestö on lisääntynyt keskimäärin yli prosentin vuosivauhtia yli kymmenen vuoden ajan. Sama tahti näyttää jatkuvan myös tulevaisuudessa. Helsingin kasvu kertoo kaupungin vetovoimasta ja siitä, että ihmiset haluavat asua täällä. Kasvu on Helsingille myönteinen asia,

mutta myös resursseja edellyttävä haaste. Väestöryhmien välisen ja alueiden välisen eriytymisen hillitseminen on korkealla kaupungin agendalla. Sosiaalisen koheesion ylläpitäminen on hyvän ja kilpailukykyisen kaupungin elinehto myös jatkossa. Kokonaisvaltaisen taloudellisen, sosiaalisen ja ekologisen kestävyysvarmistaminen on kasvavan kaupungin tärkeimpiä tavoitteita. Kokonaisuutta seurataan ja raportoidaan mittaristolla kaupungin toiminnan ja talouden suunnittelurytmiin kytkettynä.

Toimivat asuntomarkkinat ovat tärkeässä roolissa kasvun haasteeseen vastaamisessa. Tavoitteena on rakentaa vuosittain 6 000 asuntoa valtuustokauden alussa (2017–2018) ja 7 000 asuntoa valtuustokauden jälkipuoliskolla (2019–2021). Helsinki panostaa kohtuuhintaiseen vuokra-asuntotuotantoon AM-ohjelman mukaisesti ja selvittää aktiivisesti toimenpiteitä asumisen hinnan nousun hillitsemiseksi.

Helsinki huolehtii asuntotuotannon edellytyksistä kaavoittamalla vuosittain 600 000–700 000 kerrosneliömetriä asuinkerrosalaa ja luovuttamalla riittävän määrän tontteja. Kaupunki hillitsee rakentamisen kustannuksia ja tiivistää kaupunkirakennetta siirtymällä kilpailukykyään ja saavutettavuuttaan vaarantamatta asteittain kohti alueellista ja markkinaehtoista pysäköintijärjestelmää uusista asuinalueista aloittaen.

Helsingissä suunnitellaan liikenneinvestoinnit ja maankäyttö aina yhdessä. Liikenneinvestoinneilla huolehditaan koko liikennejärjestelmän toimivuudesta. Kestävien liikennemuotojen kulkumuoto-osuutta kasvatetaan. Samalla huolehditaan, että kaikkien edellyttämän liikenteen kilpailukyky turvataan. Yleiskaavan toteuttamisen suunnittelu aloitetaan Vihdintien bulevardista. Alueen pikaratikan suunnittelu etenee päätösvaiheeseen valtuustokauden aikana. Malmin pikaratikan toteuttamisen edellytykset selvitetään. Keskustan raitiotieverkko ja Kalasataman raitiotiesuunnitelman toteutus etenee.

Helsinkiin rakentuvien uusien aluekokonaisuuksien ohella tehostetaan täydennysrakentamista.

Kaupunki selvittää ydinkeskustan viihtyisyyttä ja toiminnallisuutta edistävän kävelykeskustan merkittävämmän laajentamisen sekä keskustan läpiajoliikennettä ja satamien raskasta liikennettä katutilassa vähentävän maanalaisen kokoojakadun edellytykset. Toteutuessaan kokoojakuu rahoitetaan osin tienkäyttömaksuin. Olympiaterminaalilta

Kauppatorille ulottuvaa rantavyöhykettä kehitetään tavoitteena keskustan elinvoimaisuutta tukevan toiminnallisen kokonaisuuden aikaansaaminen.

Uudistuvat palvelut

Helsingissä lapsilla ja nuorilla on turvalliset ja terveelliset oppimisympäristöt. Helsinki tekee aktiivista yhteistyötä valtiohallan, muiden suurempien kaupunkien, korkeakoulujen ja tutkijoiden sekä rakennusalan kanssa toimivien ratkaisujen löytämiseksi julkisten tilojen ja erityisesti koulujen sisäilmaongelmiin. Kaupunki laatii kiinteistöstrategian, jossa linjataan kaupungin kiinteistöjen suunnittelua, rakennuttamista, rakentamista, ylläpitoa ja omistamista. Strategia sisältää suunnitelman sisäilmaongelmista kärsivien koulujen, päiväkotien ja leikkipuistojen rakennusten korjaamisesta tai korvaamisesta uusilla rakennuksilla. Tavoitteena on kiinteistökannan laadun parantamisen, laaturiskien hallinnan parantamisen mm. elinkaarimallilla ja sisäilmaongelmien vähentämisen ohella tilatehokkuuden edistäminen ja tyhjiksi jääneiden arvokasrakennusten parempi hyödyntäminen.

Kaupungissa kehitetään aktiivisesti liike-elämän logistiikan edellytyksiä. Liikennejärjestelmän vähäpäästöisyys etenee ja terveydelle haitalliset päästöt vähenevät selvästi.

Helsinki on kokonaisvaltaisesti toimivan älykkään liikennejärjestelmän edelläkävijä. Liikennesektori on teknologian kehittymisen ja jakamistalouden vahvistumisen sekä päästövähennystavoitteiden takia nopeimmin muuttuvia sektoreita.

Helsinki on vahvasti mukana tässä kehityksessä elinkeinoelämän, valtion ja HSL-alueen muiden kuntien kanssa. Kaupunki edistää kysyntäohjattuun liikennejärjestelmään siirtymistä. Kaupunki toimii testialustana liikennekaaren mahdollistamien uusien älykkään liikkumisen palveluiden (mm. Mobility as a Service) kaupallistamiseksi ja tulevaisuuden teknologioiden edistämiseksi.

Helsinki vaalii arvokasta luontoaan ja toimii kaupunkiluonnon monimuotoisuuden lisäämiseksi. Viher- ja sinialueiden ekologinen laatu, saavutettavuus ja terveysvaikutukset turvataan. Luonnonsuojeluohjelmaa toteutetaan ja metsäverkostoa vahvistetaan. Helsingin vesistöjen, sekä pienvesien että rannikkovesien tilaa parannetaan ja kiinnitetään huomiota vaelluskalakantojen elpymiseen. Metsissä ja metsäisillä alueilla suunnitelmallinen monimuotoisuuden lisääminen on hoidon keskeisin tavoite. Hulevesien kustannustehokkaan hallinnan edistämiseksi viherpinta-alaa lisätään kaupunkirakenteessa. Kaupungin puistojen monimuotoisuutta lisätään. Kansallinen kaupunkipuisto -hankkeesta tehdään päätös kuluvan valtuustokauden aikana, tekeillä olevan selvityksen valmistuttua.

Helsingin merellinen sijainti on osa kaupungin perusluonnetta ja -olemusta. Merellisyyttä ei ole hyödynnetty riittävästi kaupungin vetovoimatekijänä. Lähisaariston avaamista edelleen yleiseen käyttöön jatketaan. Helsingin virkistysmahdollisuuksien edistämiseksi, matkailupalvelujen kehittämiseksi ja kaupungin yleisen vetovoiman vahvistamiseksi laaditaan merellinen strategia, jossa haetaan keinoja mm. merellisten kohteiden saavutettavuuden parantamiseen, saariston palvelujen kehittämiseen ja merellisten tapahtumien edistämiseen. Helsingin saaristosta tehdään entistäkin houkuttelevampi matkailu- ja virkistyskohde. Helsinkiin luodaan saaristoa hyödyntävä, kansainvälinen julkisen taiteen biennale.

Helsinki korostaa toiminnassaan ekologisia arvoja ja pyrkii mukaan maailman johtavien kaupunkien C40-ilmastoverkostoon.

Helsinki ottaa vastuunsa ilmastonmuutoksen torjunnassa vakavasti ja torjuu ilmastonmuutosta kunnianhimoisesti. Helsinki asettaa tavoitteeksi 60 prosentin päästövähennystavoitteen vuodelle 2030 ja aikaistaa hiilineutraalisuustavoitteen vuodesta 2050 vuoteen 2035. Helsinki varautuu valtion mahdolliseen päätökseen hiilen käytön kieltämisestä energiatuotannossa. Tähän Helsinki tarvitsee valtion johdonmukaista tukea korvaavan energiajärjestelmän osan kehittämiseksi. Hiilineutraalisuustavoite määritellään tavalla, joka vastaa yleistä käytäntöä Suomessa.

Rakennusten energiatehokkuutta parannetaan sekä uudisrakentamisessa että vanhan rakennuskannan korjaamisessa. Helsingin energiatehokkuusnormit ovat kansallista vähimmäistasoa kunnianhimoisemmat. Uusiutuva energia ja energiatehokkuus pyritään yhdistämään Helsingissä optimaalisella tavalla paitsi yksittäisissä rakennuksissa myös alueellisesti. Liikenteen päästövähennyksiä toteutetaan koko Helsingin liikennejärjestelmässä niin pyöräilyn ja kävelyn suosiota lisäämällä kuin sähköautojen, sähköbussien ja raidejoukkoliikenteen osuutta nostamalla. Helsingissä luodaan edellytykset sähköautojen määrän voimakkaalle kasvulle mahdollistamalla sähköautojen julkisen latausinfran rakentaminen markkinaehtoisesti. Uusiutuvaa energiaa lisätään niin pienessä kuin suuremmissa mittakaavassa.

Päästövähennyksiä ja kiertotalouden hankkeita toteutetaan Helsingissä yhteistyössä yritysmaailman ja kaupunkilaisten kanssa. Helsinki haluaa toimia yhä aktiivisemmin alustana mielenkiintoisille ja tuloksellisille innovaatioille, jotka tuottavat myös uusia vientimahdollisuuksia.

Päästövähennysten toteuttamisesta laaditaan vuoden 2018 helmikuun loppuun mennessä aikataulutettu toimenpideohjelma. Kaupungin ilmastotyöryhmän raportti ja Helenin hyväksytty kehitysohjelma toimivat pohjana työlle.

Helsinki vahvistaa ja monipuolistaa edunvalvontaansa

Helsinki vahvistaa kansainvälistä toimintaansa kärkinään erityisesti digitalisaatio ja ilmastonmuutos, jotka yhdistävät kaikkia johtavia kaupunkeja, ovat voimakkaimpia globaaleja muutostekijöitä ja siten luontevia kansainvälisen toiminnan profiloitumisalueita.

Ollakseen vielä vahvemmin hyödyksi koko maan suotuisalle kehitykselle Helsinki kohottaa omaa tavoitetasoaan maailman johtavien kaupunkien välisissä vertailuissa. Kaupunki valitsee muuttamaan laadukkaan kansainvälisen vertailun ja rankingin, seuraa näitä systemaattisesti ja pyrkii parantamaan sijoitustaan. Helsinki mieltää asemansa kaikkien suomalaisten yhteisenä pääkaupunkina. Kaupunki lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta vahvistavaa vuorovaikutusta maan muiden osien kanssa.

3.3 Ympäristöpolitiikka

Helsingin kaupungin ympäristöpolitiikka sisältää kaupungin pitkän ja keskipitkän aikavälin ympäristötavoitteet kahdeksalla keskeisellä ympäristönsuojelun osa-alueella, joita ovat:

- ilmastonsuojelu
- ilmansuojelu
- meluntorjunta
- vesiensuojelu
- luonnon ja maaperän suojelu
- hankinnat, jätteet ja materiaalitehokkuus
- ympäristötietoisuus ja -vastuullisuus
- ympäristöjohtaminen ja kumppanuudet

Ympäristöpolitiikka sisältää aiempaa enemmän konkreettisia ja määrällisiä tavoitteita ympäristönsuojelun eri sektoreilla, jonka lisäksi sitä täydentävät useat osa-alueiden ohjelmat kuten ilmansuojeluohjelma, meluntorjunnan toimintasuunnitelma ja luonnon monimuotoisuuden turvaamisen ohjelma sekä toimialojen, palvelujen ja liikelaitosten ympäristöohjelmat.

Ympäristöpolitiikkaa on esitelty hallintokuntien johtoryhmille, jotka keskeiseltä osin vaikuttavat ympäristöpolitiikan menestykselliseen toteutumiseen.

Lisää tietoa: [Helsingin kaupungin ympäristöpolitiikka](#)

4. Kaupungin ympäristöpolitiikan eteneminen vuonna 2018

4.1 Ympäristöjohtaminen ja kumppanuudet

4.1.1 Ympäristöjohtaminen hallintokunnissa

Reilussa puolessa toimialoja ja liikelaitoksia (7/12) ympäristöjärjestelmä tai -ohjelma tukee ympäristötyötä. Niillä toimialoilla tai liikelaitoksilla, joilla on merkittäviä ympäristövaikutuksia tai joille ympäristöasiat ovat strategisessa mielessä merkittäviä, ympäristöasioiden hallinnan tukena on yleensä ympäristöjärjestelmä. Tällöin ympäristötyöhön osallistuu koko organisaatio ja työtä ohjaa yleensä ympäristö- tai laatuasiantuntija. Toimialoille ja liikelaitoksille on asetettu sitovat energiansäästötavoitteet, joiden toteuttamiseksi laaditaan energiasäästösuunnitelma. Suunnitelmat päivitetään uuden organisaation mukaisiksi. Suunnitelmat tukevat toimialojen ja liikelaitosten ympäristöjohtamistyötä, mutta yksinään ne eivät ole riittävä työkalu virastojen ympäristövaikutusten vähentämiseksi.

Taulukko 1. Toimialojen ja liikelaitosten ympäristöohjelmat ja -järjestelmät.

	JÄRJESTELMÄT JA OHJELMAT			YMPÄRISTÖTAVOITTEET				
	YMPÄRISTÖ-JÄRJESTELMÄT	YMPÄRISTÖOHJELMAT	Energiasäästösuunnitelma	ympäristötavoitteet & seuranta	Talousarviossa ympäristötavoitteita	Talousarvion sitovat ympäristötavoitteet		Tulospalkkiossa ympäristö
						Energia-tehokkuus	Muut	
Kaupunki-ympäristö	Ekokompassi rakenteilla toimialalle	Toimialan ympäristöohjelma	2012	x	x	1	2	
Kasvatus- ja koulu-tus	Green Office (toimialan hallinto) + Vihreä lippu/ Okkasäätiön ympäristösertifikaatti (osalla kouluista ja päiväkodeista)	Ympäristöohjelma	2011	x				x
Kulttuuri- ja vapaa-aika	Ekokompassi: kaupunginkirjasto, Reaktori-tapahtuma, ympäristötoiminnan nuorisotyöyksikkö (laajennus koko nuorisopalveluihin käynnissä), liikuntapalveluissa ja Biennaali –tapahtumalle Ekokompassi rakenteilla	Ympäristöohjelma osalla	2016	x				
Sosiaali- ja terveys	Ekokompassi; Kinaporin monipuolinen palvelukeskus	Toimialan ympäristöohjelma	2020	x				

Kaupunginkanslia	Ekokompassi tai jokin muu ympäristöjärjestelmä suunnitteilla		2011		x		1	
Tarkastusvirasto			2013	x				
HKL	ISO 14001	Ympäristöohjelma	2016	x	x		2	x
Palvelukeskus	Ekokompassi	Ympäristöohjelma	2015	x				
Stara	Ekokompassi	Ympäristöohjelma	2014	x	x	1		x
Työterveys				x				
Pelastuslaitos	Ekokompassi suunnitteilla		2017					
Talpa			2014	x				

Ympäristöjohtamisen organisoiminen

Ympäristöasioiden hallinta ja vastuutus on toteutettu toimialoilla ja liikelaitoksissa usealla eri tavalla. Suurimmassa osassa hallintokuntia ympäristöasioiden hallinta on jaettu useamman eri tahon kesken. Monilla toimialoilla ja liikelaitoksilla johto on vastuussa toimialan tai liikelaitoksen ympäristöjohtamisesta, mutta osaan on lisäksi nimetty täysi- tai osa-aikainen ympäristö- tai laatuasiantuntija hoitamaan ympäristöjohtamista. Myös ekotukihenkilöt ovat merkittävässä roolissa ympäristöjohtamisessa ja käytännön töissä ympäristövaikutusten pienentämiseksi. Ekotukihenkilöt ovat monesti myös mukana ympäristöryhmissä, jotka vastaavat osassa toimialoja ja liikelaitoksia ympäristöasioista. Ympäristöasiat on myös voitu jakaa eri asiantuntijoille, jolloin ne ovat osa heidän asiantuntijatyötään.

Henkilöstön sitouttaminen ympäristötyöhön ja ympäristöjohtamisen kehittämiseen

Henkilöstön sitouttaminen on keskeisessä roolissa ympäristöjohtamisen kehittämisessä ja sitouttaminen toteutuu yleensä käytännön työn kautta ja osana jokapäiväistä työtä, kuten esimerkiksi jätteiden lajittelun toimipaikkakohtaisella kehittämisellä. Henkilöstölle järjestetään myös koulutusta ja tietoisuuksia tai muuta ohjelmaa esimerkiksi erilaisilla kampanjaviikoilla. Ympäristöviestintää tehdään esimerkiksi Helmessä, henkilöstölehdissä ja kokouksissa. Ekotukihenkilöt ovat merkittävässä roolissa käytännön ympäristötyön tukemisessa. Myös ympäristötyöryhmä on tehokas tapa sitouttaa henkilöstö ympäristötyöhön, kun pääsee osalliseksi suunnittelusta alkaen. Tulospalkkiojärjestelmää käytetään henkilöstön sitouttamiseen ja motivointiin, mutta järjestelmässä ei välttämättä ole mukana ympäristötavoitteita. Vuonna 2018 ympäristötavoitteita oli sisällytetty 3 toimialan tai liikelaitoksen tulospalkkiojärjestelmään. Asiantuntijatyössä henkilöstöä on sitoutettu erityisesti tarjoamalla asiantuntijoille mahdollisuuksia osallistua asiantuntijuutta lisääviin ympäristöaiheisiin koulutuksiin.

4.1.2 Talouden ja toiminnan suunnittelu sekä sitovat ympäristötavoitteet

Kuntalaki (365/95, 65 §) asettaa säännökset talousarvion käsittelystä, hyväksymisestä, velvoittavuudesta, sisällöstä, rakenteesta ja talousarvioperiaatteista sekä myös vuotta pitemmän aikavälin toiminnan ja talouden suunnittelusta. Helsingin kaupungilla tätä toiminnan ja talouden suunnittelua ja seurantaa tehdään usealla tasolla. Strategiaohjelmassa on määritelty koko kaupunkiorganisaatiolle keskeiset strategiset tavoitteet, joihin pääseminen ja niissä edistyminen johtavat vision esittämään tavoitetilään. Jokaisen strategisen tavoitteen osalta on tunnistettu strategiset haasteet, joihin liittyen on määritelty kriittiset menestystekijät ja niihin liittyvät arviointikriteerit ja mittarit. Vuosittaisissa talousarvioehdotuksissa lautakunnat esittävät ehdotuksen valtuuston päättäväksi sitoviksi toiminnallisiksi tavoitteiksi. Sitovien toiminnallisten tavoitteiden tulee ohjata toimintaa strategiaohjelman osoittamaan suuntaan ja osan tavoitteista tulee ohjata toimintaa toimialojen ja liikelaitosten toimialarajat ylittävien haasteiden ratkaisemiseen. Kaupungin strategioista tai toimialan ja tehtävän erityispiirteistä johdetut muut toiminnalliset tavoitteet ohjaavat

määrärahan käyttötarkoitusta, palvelukykyä tai toiminnan kehittämistä. Toiminnallisista tavoitteista johdetaan tavoitteet hallintokuntien tulokortteihin ja tulospalkkiojärjestelmiin. Taulukkoon 3 on koottu ympäristötavoitteita hallintokunnittain vuoden 2018 osalta. Helsingin kaupunginhallitus on jo useana vuonna velvoittanut toimialoja ja liikelaitoksia asettamaan myös ympäristöä koskevia toiminnallisia tavoitteita, mikä on toteutunut melko hyvin ympäristövaikutuksiltaan suurimpien toimialojen ja liikelaitosten osalta. Tämän lisäksi tulee asettaa sitovat energiansäästötavoitteet vuosittain talousarvion yhteyteen, mikä puolestaan ei ole toteutunut vaan energiansäästö oli sitovana tavoitteena vain yhdellä toimialalla ja yhdellä liikelaitoksella. Toiminnalliset tavoitteet ovat ohjelmien ja raportoinnin ohella Helsingin ympäristöjohtamisen keskeisimpiä välineitä, jotka konkretisoivat koko kaupungin toimintaperiaatteet käytännöiksi. Vuonna 2018 sitovia toiminnallisia ympäristötavoitteita oli yhteensä seitsemän, joista neljä toteutui ja kolme ei toteutunut (taulukko 3).

Taulukko 2. Vuoden 2018 sitovat toiminnalliset ympäristötavoitteet.

Hankintakilpailutukset, joissa ympäristö- ja tai vastuullisuusnäkökulma on huomioitu kaupungin kestäviä ja vastuullisia hankintoja määrittelevien ja ohjaavien linjausten mukaisesti (% yhteishankinnoista ja kaupunginkanslian hankinnoista). Vuonna 2018 ympäristö- ja tai vastuullisuusnäkökulman huomioivia hankintoja on 65 %. Vuonna 2019 pyritään tavoitteeseen 70 % ja 2020 tavoitteeseen 75 %.	Kaupunginkanslia	Tavoite ei toteutunut. Toteuma oli 62,5 %.
Raitio- ja metrolinjojen asiakastytyväisyys säilyy vähintään vuoden 2016 tasolla (raitio 2016: 4,04; metro 2016: 4,19)	HKL	Tavoite ei toteutunut. Asiakastytyväisyys raitiolinjoissa oli 4,01 ja metrolinjoissa 3,90.
Raitio- ja metrolinjojen luotettavuus säilyy vähintään vuoden 2016 tasolla (raitio 2016: 99,84 %; metro 2016: 99,84 %)	HKL	Tavoite ei toteutunut. Raitiolinjoissa luotettavuus oli 99,74 % ja metrolinjoissa 99,00 %.
Laaditaan MAL-sopimuksen ja AM-ohjelman mukaisesti asemakaavoja asuntotuotantoon vähintään 600 000 kerrosneliometriä pääosin raidelinjojen palvelualueelle. Kerrosalasta on täydennysrakentamista vähintään 240 000 kerrosneliometriä.	Kaupunki-ympäristön toimiala	Tavoite toteutui.
Jalankulku-, pyöräily- ja joukkoliikennematkojen yhteenlaskettu osuus kaikista matkoista kasvaa verrattuna viiden edellisen vuoden keskiarvoon.	Kaupunki-ympäristön toimiala	Tavoite toteutui.
Energiansäästötavoite ulkovalaistuksen ja toimitilojen osalta on 3 prosenttia toimitilojen ja ulkovalaistuksen vuoden 2015 energiankulutuksesta.	Kaupunki-ympäristön toimiala	Tavoite toteutui.
Energiansäästötavoite on 14 % vuoden 2010 energiankulutuksesta mukaan lukien aiempien vuosien säästötavoitteet. Tavoitteeseen sisältyvät sähkön- ja kaukolämmönkulutus.	Stara	Tavoite toteutui.

4.1.3 Ympäristöjohtaminen tytäryhteisöissä

Helsingin kaupungin tytäryhteisöjen toimintaa ohjataan ja seurataan kaupunginhallituksen antamien ohjeiden mukaisesti. Kaupunginhallitus on hyväksynyt tytäryhteisöille johtamisen ja hallinnon keskeisiä periaatteita sekä tytäryhteisöjen raportointia koskevat ohjeet.

Tytäryhteisöjä pyydettiin raportoimaan ympäristöasioista vuosittaisen tilinpäätöstä varten tehtävän raportoinnin yhteydessä. Vuodelta 2018 raportti saatiin 50 tytäryhteisöltä (tytäryhteisöjä ja säätiöitä yhteensä 95). Tytäryhteisöjen ympäristötyössä ja raportoinnissa tapahtuu jatkuvasti kehitystä.

Alla on listattu tytäryhteisöt, joilla on käytössä ympäristöjärjestelmä, -ohjelma tai jokin muu ympäristöjohtamisen väline.

ISO 14001 -sertifikaatin mukainen ympäristöjärjestelmä:

- Palmia Oy
- Suomenlinnan Liikenne Oy
- Finlandia-talo Oy
- Helsingin Satama Oy
- Helen Oy

Ekokompassi- tai muu kevennetty ympäristöjärjestelmä:

- Stadion-säätiö sr
- Jääkenttäsäätiö sr: Helsingin Jäähalli
- Oulunkylän sairaskotisäätiö
- Niemikotisäätiö
- Urheiluhallit Oy
- Mäkelänrinteen Uintikeskus Oy
- Vuosaaren Urheilutalo Oy
- KOy Auroranlinna
- MetropoliLab Oy
- Korkeasaaren eläintarhan säätiö sr
- Helsingin kaupungin asunnot Oy (Heka)
- Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy

Green Office- järjestelmä:

- Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy, hallinto ja ympäristökoulu
- Helen Oy, Käpylän toimisto ja pääkonttori Sähkötalo

Ympäristöohjelma, -työryhmä tai vastaava:

- Kiinteistö-oy Parmaanpuisto toimii Hekan ympäristöohjelman mukaisesti
- KOy Ab Pakkalantie 30 ja Työmaahuolto Oy toimivat Palvelukeskuksen ympäristöohjelman mukaisesti
- KOy Paloheinän Palvelukeskus
- KOy Puistolankkitalo
- KOy Säterintie 2
- KOy Säterintie 12 autopaikat
- Palvelukeskus Albatross Oy

Ympäristöasioita tulospalkkiossa tai muussa palkitsemisessa

- Kiinteistö Oy Helsingin Toimitilat
- Kiinteistö Oy Auroranlinna
- MetropoliLab Oy

- Korkeasaaren eläintarhan säätiö sr
- Helsingin kaupungin asunnot Oy (Heka)
- Suomenlinnan Liikenne Oy
- Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy
- Helsingin Satama Oy

Tytäryhteisöjen ympäristövaikutukset ovat hyvin erilaisia, pienten toimistojen tai pysäköintilaitosten toiminnasta ei synny merkittäviä suoria ympäristövaikutuksia, mutta välilliset ympäristövaikutukset voivat kuitenkin olla merkittäviä. Osalla tytäryhteisöistä ympäristövaikutukset taas ovat toiminnan luonteesta johtuen hyvinkin merkittävät, kuten Helen Oy:llä ja Helsingin Satama Oy:llä. Toisaalta niissä myös tehdään määrätietoista työtä ympäristövaikutusten hallitsemiseksi (ISO 14001). Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy:n ja jätteen putkikeräisytyöiden koko toiminnan ensisijaisena tavoitteena puolestaan on ympäristönsuojelu, joten niiden toiminta tähtää erityisesti ympäristövaikutusten pienentämiseen.

Eritystä tehtävänsä luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä hoitaa Korkeasaaren eläintarha, koska tarhaamalla voidaan pelastaa uhanalaisia lajeja, jotka ovat luonnosta kokonaan häviämässä. Osaksi Korkeasaaren luonnonsuojelutyötä kuuluu vahvasti myös tiedotus ja valistus, koska yksittäisen lajitiedon lisäksi eläintarhan kävijät saavat tietoa myös maapallon paljon laajemmista ympäristönsuojelukysymyksistä.

Ympäristöjohtamisen taso vaihtelee tytäryhteisöissä. Kaikkein aktiivisimpia ympäristötyössään ovat ne tytäryhteisöt, joilla on joko merkittäviä ympäristövaikutuksia tai joille ympäristöasiat ovat imagon tai markkinoiden kannalta merkittäviä. Yleisesti ottaen mahdollisuudet ympäristövaikutusten pienentämiseen ovat merkittävämmät tytäryhtiöissä, joilla on paljon toimintaa tai esimerkiksi liikunta- ja uimahalleissa, joissa energiankulutus on tavallisesti korkea. Kiinteistöyhtiöillä on puolestaan merkittävä rooli ja mahdollisuus edistää asukkaidensa ympäristötietoisuuden lisäämistä ja ympäristövaikutusten pienenemistä.

Useat tytäryhteisöt järjestävät henkilöstölleen säännöllisesti ympäristöasioihin liittyvää koulutusta, muun muassa kiinteistöjen energian-, veden-, ja jätehuollon merkityksestä ympäristölle, kestävästä hankinnoista, taloudellisesta ajotavasta sekä energiansäästöstä. Asuinkiinteistöyhtiöissä ja esimerkiksi urheiluhalleissa ympäristötietoa jaetaan myös asukkaille. Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy järjestää ympäristökoulutusta muun muassa yrityksille, oppilaitoksille ja kaupunkilaisille.

Tulospalkkioissa tai muussa palkitsemisessa ympäristöasiat eivät vielä näy kuin muutamalla kyselyyn vastanneella tytäryhteisöllä.

Tytäryhteisöt tekevät yhteistyötä ympäristöasioissa esimerkiksi kaupungin, asiakkaiden, asukkaiden ja muiden sidosryhmien kanssa. Myös sopimuskumppaneilta tai huoltoyhtiöiltä edellytetään ympäristöasioiden huomioimista ja tavara- ja palveluhankinnoissa käytetään ympäristökriteerejä. Osa tytäryhteisöistä osallistuu myös erilaisiin kaupungin työryhmiin ja verkostoihin (esim. Itämerihaaste ja Helsingin ilmastoverkosto), on mukana erilaisissa verkostoissa (esim. Arvo-liitto ja Ilmastokumppanit) ja yhdistyksissä (esim. Suomen kierrätyskeskusten yhdistys ry ja Climate Leadership Coalition ry).

Osalla tytäryhtiöistä ympäristöasiat näkyvät tiedottamisessa ja asiakkaita haastetaan aktiivisesti mukaan ympäristötyöhön. Toisilla taas ympäristöasiat näkyvät omissa palveluissa, joita tarjotaan asukkaille. Yhteistyötä tehdään ympäristöalalla olevien eri tahojen kanssa (esim. HSY).

Alla esimerkkejä tytäryhteisöjen sidosryhmäyhteistyöstä:

- Korkeasaari on mukana Helsingin ilmastoverkostossa ja toteuttaa verkoston kanssa yhteistyössä Hiilineutraali Korkeasaari –hanketta
- Palmia kehittää kemikaalitonta siivousta yhdessä yhteistyökumppaneiden mm. Aalto-yliopiston kanssa.

- Heka lisäsi vuoden 2018 aikana muovipakkausten keräysmahdollisuuden yli 400 kohteeseen yhteistyössä HSY:n kanssa. Muovipakkausten keräysmahdollisuuden ansiosta noin 70 000 helsinkiläistä pääsee lajittelemaan muovipakkaukset kotitalossaan. Muovipakkausten keräyksen piiriin kuului alkuvuodesta noin 10% Hekan kohteista ja joulukuussa 80% kohteista.
- Finlandia-talon päämääränä on tukea kestävästä kehitystä kehittämällä ISO 14001 mukaista ympäristöjärjestelmäänsä sekä ottamalla sidosryhmät huomioon myös EFQM (European Foundation for Quality Management) sertifikaatin mukaisesti. Kaikki Finlandia-talon sidosryhmät ovat sitoutuneet kestävästä kehityksen noudattamiseen. Ympäristöpolitiikan noudattamisen tulokset näkyvät pienentyneinä energiankulutuslukuina, yhteistä hyvää tukevien tilaisuuksien kuten Kulttuuri puhdistaa ympäristöä -siivoustempauksen suosion kasvamisena, sekä henkilöstön ja yhteistyökumppaneiden sitoutumisena Finlandia-talon jatkuvaan parantamiseen kaikessa toiminnassa.
- Helsingin Sataman vuoden 2018 hinnastossa käytettiin ympäristöperusteista alennusjärjestelmää. Alennus myönnettiin erillisen hakemuksen perusteella linjaliikenteen alukselle, jonka ympäristöön kohdistuvat vaikutukset olivat satamassa ollessaan keskimääräistä pienempiä tai joka kehitystoimenpitein merkittävästi vähensi vaikutuksia. Maksimi alennus oli 3% ja alennusperusteena voi olla seuraavat:
 - o Vähäpäästöisyys (perusteena esim. ESI-sertifikaatin pisteet)
 - o Matkustajasatamissa aluksen lähtömelutaso laiturissa ollessaan on alle 105 dB (perusteena todennetut ja mitatut lähtöäänitasot laiturissa ollessa)
 - o Ympäristötehokkuutta, energiatehokkuutta tai meluntorjuntaa tms. parantavat investoinnit/innovaatiot (perusteena esitys muutoksesta ja laskelma/mittaus sen vaikutuksesta).

Ilmastonmuutoksen hillintä näkyy tytäryhteisöissä erityisesti energiansäästötoimenpiteinä, vähäpäästöisenä kalustona sekä julkisen ja kevyen liikenteen suosimisena. Muita toimenpiteitä ovat muun muassa polttoaineen korvaaminen esimerkiksi biodieselillä tai biokaasulla, uusiutuvan energian käyttö, taloudellinen ajotapa, ympäristöystävällisten tuotteiden ja raaka-aineiden suosiminen, ilmastonmuutokseen liittyvän tiedon lisääminen esimerkiksi kurssien ja koulutusten avulla sekä tavarantoimittajien ohjaaminen uudelleenkäyttöön.

Energiankulutusta pyritään tytäryhteisöissä vähentämään monilla eri keinoilla. Vuonna 2018 yleisin energiansäästötoimi oli led-valaistuksen lisääminen. Muita toimia olivat ikkunoiden ja ovien tiivistäminen/uusiminen, ilmanvaihdon ja lämmitysjärjestelmien tasapainotukset ja säädöt, termo- ja staattien asentaminen, lämpötilojen alentaminen, ajastus, liiketunnistimien ja hämäräkytkimien hyödyntäminen, lämmön talteenotto sekä vesiverkostojen ja -kalusteiden uusiminen ja säätäminen. Suurimmassa osassa tytäryhteisöjä sammutetaan turhat laitteet ja valot sekä tiedotetaan ja koulutetaan henkilöstöä, asukkaita ja asiakkaita. Osa tytäryhteisöistä osallistuu myös energiansäästöviikkoon. Lisäksi on tehty energiakatselmuksia, joka on energiankulutuksen pienentämisessä tehokas väline. Niissä selvitetään asiantuntijan avulla säästöpotentiaali ja ongelmakohdat energiansäästöissä. Suurissa peruskorjauksissa on sisällytetty mukaan kiinteistöjen energiatehokkuuden parantamistoimenpiteitä.

- Helen Oy ja Helsingin kaupungin asunnot Oy (Heka) toteuttivat yhdessä merkittävän tutkimus- ja kehittämishankkeen lämmön kysyntäjousta. Helen toi Hekan asuntoihin uuden sisälämpötilan ja kosteuden mittaus- ja raportointipalvelun, jonka avulla asuin- ja kerrostaloiden energiatehokkuutta voidaan parantaa kustannustehokkaasti ja helposti. Kaikkiin Hekan kerrostaloihin oli asennettu mittarit vuoden 2018 loppuun mennessä.
- Korkeasaarella teetettiin osaan kiinteistöistä lämpökamerakuvaus vuonna 2018. Kuvauksen ja edellisenä vuonna tehdyn energiakatselmuksen perusteella on tehty toimenpiteitä, muun muassa IV-koneet on säädetty ja niiden käyntiaikoja on täsmennetty.
- Urheiluhallien ympäristöjärjestelmässä on asetettu tavoitteet energian- ja vedenkulutukseen. Toimipaikkojen keskimääräinen veden- ja energiankulutus asiakaskäyntiä kohti

pieneni vuoteen 2017 verrattuna. Kaikissa toimipaikoissa lisättiin led-valaistusta ja vedensäästötuotteita. Talotekniikan automaation kehittämistä jatkettiin ja Kontulan Uimahalliin hankittiin uusi energiaa säästävä IV-kone.

- Auroranlinnassa kiinteistöjen lämmitykseen ja ilmanvaihtoon liittyvän automatiikan käyttöä on optimoitu siten, että energiankulutus olisi mahdollisimman pientä asumisviihtyvyyden kuitenkään kärsimättä. Lisäksi osassa kiinteistöjä on tehty vedensäästöön liittyviä tarkastuksia ja korjaustoimenpiteitä ja vaihdettu led-lamppuja ja lisätty liiketunnistimia. Toimilla saavutetut säästöt ovat seuraavat: sähköenergian kulutus -4,84 %, kaukolämmön kulutus -8,30 % ja vedenkulutus -1,62 %.

Vastanneista tytäryhtiöistä 16 prosenttia hankkii kaiken sähkönsä uusiutuvana. Korkeasaaren asennettiin vuonna 2018 aurinkopaneelit kahden rakennuksen katolle. Lisäksi aurinkopaneeleja on Länsisatamassa ja Vuosaaren satamassa sekä Finlandiatolalla. Länsisataman aurinkopaneelit tuottivat vuonna 2018 noin 35,5 MWh ja Vuosaaren sataman aurinkopaneelit noin 15,5 MWh. Finlandiatalon paneelit ovat tuottaneet reilussa kahdessa vuodessa noin 85,5 MWh. Metropolia Ammattikorkeakoulun uudella kampuksella Myllypurossa pieni osa kiinteistön tarvitsemasta energiasta tuotetaan maalämmöllä ja aurinkopaneeleilla, jotta järjestelmiä päästään hyödyntämään opetuksessa.

Ilmastonmuutokseen sopeutumista eli ilmastonmuutoksen jo aiheuttamiin ja odotettavissa oleviin vaikutuksiin mukautumista ja varautumista tapahtuu osassa tytäryhteisöjä. Sopeutuminen näkyy mm. poikkeuksellisiin sääoloihin varautumisena, talvisäiden nopean vaihtumisen parempana ennakointina ja tulva-riskiin varautumisena. Länsisataman matkustajasataman laajennuksessa laiturin muurin ylätasoa nostettiin 0,5 metriä odotettavissa olevan merenpinnan nousun ja myrskyjen voimistumisen takia.

Kiertotaloudella pyritään pitämään raaka-aineet ja materiaalit pitkään talouden käytössä sekä säilyttämään materiaalien arvo ja vähentämään haittavaikutuksia ympäristölle. Visiona on, että jätettä ei enää syntyisi vaan ylijäämämateriaalit ovat raaka-ainetta muille ja tuotteet suunnitellaan uudelleen käytettäväksi. Kiertotalouden edistäminen ohjaamalla tavaraa uudelleenkäyttöön on Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy:n toiminnan keskiössä. Kierrätyskeskus ottaa vastaan käytettyä tavaraa, jota se myy edelleen uusiokäyttöön. Rikkinäiset tuotteet pyritään korjaamaan ja saamaan näin takaisin käyttöön. Kierrätyskeskus edistää yhteiskäyttöä lainaamalla asiakkaille peräkärryjä, kuljetuspyöriä ja kestoastioita. Koulutustoiminnoissa tehtävä koulutus- ja neuvontatyö edistää jätteiden synnyn vähentämistä. Luonnonvarasäästöistä viestitään aktiivisesti myös asiakkaille, mikä kannustaa heitä säästämään luonnonvaroja edelleen. Kierrätyskeskuksen kassakuiteissa näkyy kiinteiden luonnonvarojen säästö, joka on toteutunut asiakkaan ostaessa käytetyn tavaran uuden sijaan.

- Vuonna 2018 Kierrätyskeskuksen kautta kiersi 4,3 miljoonaa tavaraa, mikä säästi 46,5 miljoonaa kiloa kiinteitä luonnonvaroja ja 3,1 miljardia litraa vettä ja CO₂-päästöjä jäi syntymättä 12,6 miljoonaa kiloa.

Jätteiden lajittelusta on huolehdittu pääsääntöisesti hyvin ja useissa tytäryhteisöissä lajitellaan jätteet useaan eri jakeeseen. Jätteiden lajitteluun kannustetaan tiedottamalla ja kouluttamalla, jakamalla ja parantamalla lajitteluohjeita ja värikoodausta, huolehtimalla riittävistä ja asianmukaisista lajitteluastioista, käyttämällä puristimia ja rasvanerotuskaivoja, selkeyttämällä raportointia, optimoimalla tyhjennysrytmejä sekä keräämällä keskitetysti esimerkiksi vaarallisia jätteitä, sähkö- ja elektroniikkaromua ja isokokoisia jätteitä (esim. huonekalut).

Jätkeasaaren, Kalasatamaan ja Kruunuvuorenrannan jätteen putkikeräysjärjestelmät keräävät alueilla syntyvät jätteet koonta-asemille, jolloin jätteet haetaan yhdestä pisteestä. Tämä vähentää jäteautoliikennettä alueella, parantaa ympäristön siisteyttä ja turvallisuutta sekä kannustaa ihmisiä jätteen määrän vähentämiseen ja kierrätyksen lisäämiseen.

Jätteen syntyä ehkäistään välttämällä kertakäyttötuotteiden käyttöä (esim. kangaspyyhkeet, uudelleenkäytettävät pakkaukset), suosimalla sähköisiä kokouksia ja arkistointia, vähentämällä tulostusta, suunnittelemalla tilaukset hyvin hävikin välttämiseksi sekä kierrättämällä tuotteita tai ostamalla niitä alun perin kierrätettyinä. Vaarallisten jätteiden määrää pyritään vähentämään korvaamalla niitä vähemmän haitallisilla aineilla.

- Finlandia-talolla tapahtuman järjestäjiä neuvotaan lajittelemaan roskat oikein ja suosimaan posliinastioita kertakäyttöastoiden sijaan. Tapahtumien messumatot sekä banderollit toimitetaan kierrätykseen uusiokäyttöä varten.
- Seniorisäätiö laatii vuosittaiset tavoitteet ympäristön kuormittumisen vähentämiseksi. Vuonna 2018 jätteisiin liittyvät tavoitteet olivat:
 - o Jätteensynnyn vähentäminen; jäännösruuan vähentäminen ja ruokahävikin pienentäminen.
 - o Paperin käytön vähentäminen sähköisiin palveluihin siirtymällä. Kopioiden ja tulosteiden vähentäminen tiedottamalla.
 - o Kertakäyttötuotteiden aktiivinen vähentäminen.

Kestävät hankinnat huomioivat kestävän kehityksen kolme keskeistä teemaa: ympäristövastuun, sosiaalisen vastuun ja taloudellisen vastuun. Hankinnan ympäristötavoitteet ja ympäristökriteerit voivat liittyä esimerkiksi uusiutuvan energian käyttöön, energiatehokkuuteen, vähähiilisyyteen, materiaalivalintoihin ja materiaalitehokkuuteen sekä jätteen määrän vähentämiseen ja materiaalien kiertoon.

Vuonna 2018 ympäristöraportointiin vastanneista tytäryhteisöistä 67% on huomionnut tuotteiden ja palveluiden tarjouspyynnöissä tai ostopäätöksissä ympäristöasioita. Tytäryhteisöt edellyttivät palveluiden ja tuotteiden toimittajilta sekä alihankkijoilta muun muassa seuraavia asioita:

- jätteiden lajittelu ja jätteiden vähentäminen
- energiatehokkuus
- elinkaarikustannukset
- ympäristöjärjestelmä tai vastaava
- materiaalitehokkuus
- vähäpäästöisyys
- ympäristömerkin kriteerien täyttyminen
- Myllypuron kampusrakennuksen hankesuunnittelu on tehty yhteistyössä Helsingin kaupungin, Metropolia Ammattikorkeakoulun ja eri asiantuntijoiden kesken. Suunnittelun ja rakentamisen yleisenä tavoitteena on BREEAM International New Construction 2013 järjestelmän Good – tason mukainen suunnittelu ja rakentaminen vaikkakaan itse valmiille kohteelle ei tulla virallista BREEAM-sertifiointia hakemaan.

Liikkumisen aiheuttamia ympäristövaikutuksia minimoidaan kannustamalla henkilöstöä julkisen liikenteen käyttöön tai pyöräilyyn muun muassa tarjoamalla työmatkaseteleitä, matkakortteja, lii-kuntaseteleitä ja asiointipyöriä, tarjoamalla tietoa julkisen liikenteen aikatauluista (HSL:n aikataulunäytöt), mahdollistamalla etätönn tekeminen ja etäneuvottelut sekä huolehtimalla, että pyörille on kunnolliset säilytystilat ja henkilöstölle riittävät pesu- ja pukuhuonetilat. Myös erilaisia kampanjoita ja hankkeita on hyödynnetty tytäryhteisöjen henkilöstön kestävämpään liikkumiseen innostamisessa.

Henkilökunnan lisäksi myös asiakkaiden liikkuminen huomioidaan esimerkiksi sijoittamalla uudet toimipisteet hyvien liikenneyhteyksien päähän tai viestimällä aktiivisesti esimerkiksi julkisen liikenteen aikatauluista. Palveluja viedään myös asiakkaan luo sen sijaan, että asiakas tulisi aina palveluntarjoajan luo.

Työmatkaliikkuissuunnitelman on tehnyt vain muutama tytäryhtiö tai sen toimipiste. Suunnitelma on erinomainen apuväline, kun halutaan kehittää liikkumista yhä ympäristöystävällisempään suuntaan. Liikkumissuunnitelman laatimiseen saa apua HSL:ltä.

Kuljetusten ympäristövaikutuksia pienennetään tytäryhteisöissä keskittämällä ja suunnittelemalla kuljetukset ja ajoreitit mahdollisimman hyvin, huoltamalla kuljetuskalustoa säännöllisesti, seuraamalla polttoaineen kulutusta, ajokilometrejä ja hiilidioksidipäästöjä.

- Kierrätyskeskuksen ympäristöohjelman tavoitteena vuonna 2018 oli kuljetusten hiilidioksidipäästöjen pienentäminen. Tavoitteen myötä Kierrätyskeskuksen kuljetuksissa siirryttiin käyttämään Neste MY biodieseliä, joka vähentää polttonesteistä syntyvää hiilidioksidipäästöä laskennallisesti 90%.

Tytäryhteisöjen merkittävimpiä ympäristöriskejä ovat kiinteistöihin liittyvät tulipalot, vesi-, öljy- ja kemikaalivuodot sekä sähkö- ja elektroniikkaromun, vaarallisten jätteiden ja torjunta-aineiden käsittelystä ja varastoinnista aiheutuvat riskit. Riskejä pyritään hallitsemaan ennakkoivalla kiinteistöhuollolla, aktiivisella viestinnällä, (perus)korjausten hyvällä suunnittelulla ja oikealla ajoituksella, sammutusjärjestelmien tarkastuksilla ja huolloilla määrääjain sekä kemikaalien turvallisella varastoinnilla, käsittelyllä ja kirjanpidolla. Kiinteistöihin on laadittu lisäksi pelastussuunnitelmat ja monissa tytäryhteisöissä on tehty erillisiä riskiselvityksiä tai riskit käydään läpi vuosittain osana ympäristöjärjestelmätyötä. Lisäksi henkilöstöä koulutetaan toimimaan riskien minimoimiseksi ja riskejä pyritään hallitsemaan myös toiminnan määräaikailla ja päivittäisillä tarkastuksilla.

Tytäryhteisöjen ympäristötilinpito

Vuodelta 2018 koottiin jälleen tytäryhteisöjen ympäristötilinpitotiedot. Tilinpitotietoja on raportoinut vain osa tytäryhteisöistä, joten luvut ovat vain suuntaa-antavia. Monilla tytäryhteisöillä ympäristötilinpitoon kuuluvat asiat sisältyvät tilavuokriin, eikä niitä näin ollen erotella tytäryhteisön tilinpäätöksessä tai budjetissa.

Tytäryhteisöistä 50 raportoi tietojaan ympäristöraporttiin. Näistä 40 raportoi tietoja ympäristötilinpitoon. Kalasataman, Jätkänsaaren ja Kruunuvuorenrannan jätteen putkikeräysyhtiöiden investoinnit kattoivat lähes 70 prosenttia investoinneista.

Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy:n sekä jätteen putkikeräysyhtiöiden koko toiminnan ensisijaisena tavoitteena on ympäristönsuojelu, joten yhtiöiden tilinpäätökset ovat kokonaisuudessa mukana tytäryhteisöjen ympäristötilinpidossa. Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy:n jätekulut ja ympäristöinvestoinnit on eritelty, muut tuotot ja kulut sisältyvät muihin ympäristötuottoihin ja -kuluihin.

Taulukko 7. Helsingin kaupungin tytäryhteisöjen ympäristötilinpäätös vuosina 2017 ja 2018.

	2017 (1 000 €)	2018 (1 000 €)
Jätetuotot	913	1 110
Jätekulut	11 245	11 015
Muut ympäristötuotot	12 304	18 125
Muut ympäristökulut	12 444	22 504
Ympäristöinvestoinnit	9 797	9 423

4.2 Ympäristötietoisuus ja -vastuullisuus

Ympäristötietoisuus ja -vastuullisuustyötä tehdään usealla eri toimialalla ja liikelaitoksessa. Tässä luvussa on kerrottu lyhyesti keskeisimpien toimijoiden ympäristökasvatus sekä ilmasto- ja energianeuvontatyöstä.

Kaikkiaan ympäristökasvatus ja -neuvontatoimet tavoittivat yli 163 000 helsinkiläistä, mikä vastaa 25 prosenttia helsinkiläisistä.

Taulukko 4. Helsingin kaupungin järjestämiin ympäristökasvatuksellisiin tapahtumiin vuonna 2018 osallistuneiden sekä ilmasto- ja energianeuvontaa saaneiden kaupunkilaisten lukumäärät. Lähde: ympäristöpalvelut

2018		
Harakan luontokeskus ja luontoretket Helsingissä (Ympa)		6 982
Meriharjun luontotalo, nuorisotalot ja Fallkullan kotieläintila (Nuorisopalvelut)		6 866
Puistokävelyt ja puistokummit ()		1 580
Kevätsiivous- ja muut talkoot (HKR)		21 823
Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy		24 625
Korkeasaaren eläintarha	Luontokoulu Arkki	26 500
	Pääsiäissaari	12 000
	Korkeasaaripäivä	2 700
	Kissojen yö ja viettelysten ilta	18 000
	Varhaiskasvatusryhmät	10 000
Energiaa tokaluokkalaisille (HKR)		1 512
Ympäristökeskus (Ympäristötalon esittelyt, ilmastotiekartta, MySmartLife)		544
Helen oy	Face to face	2 783
	Sähköpostitse	1 149
	Kulutusmittarin lainaus	lahjoitetut kirjastoille
	Internet (energiakeskus ja -neuvoja)	22 468
Ilmastoinfo		3 546
YHTEENSÄ		163 078

4.3 Jätteet ja materiaalitehokkuus

Hsy:n tuottaman tilaston mukaan pääkaupunkiseudun ja Kirkkonummen kotitalouksissa syntyi jätteitä 332 000 tonnia vuonna 2018. Asukasta kohden kotitalousjätettä syntyi 275 kg, mikä on neljä kiloa vähemmän kuin vuonna 2017. Kokonaismäärissä ei ole havaittavissa suurta vaihtelua, mutta asukasta kohti kotitalousjättemäärät ovat seudulla vähentyneet viime vuosina. Pääkaupunkiseudun ja Kirkkonummen kotien jätteestä kierrätetään 45 prosenttia, ja loput hyödynnetään jätevoimalassa. Kotitalousjätettä ei enää ohjata hyödyntämättömänä loppusijoitukseen. Tavoitteena on kuitenkin saada entistä enemmän jätettä kierrätykseen eli tehostaa lajittelua ja vastavasti vähentää energiana hyödynnettävän sekajätteen määrää. Yli puolet kotitalouksissa syntyneistä jätteistä on sekajätettä; yli 140 kiloa asukasta kohti. Suuri osa tästä olisi kuitenkin lajitte- luun kelpaavaa jätettä. Parannettavaa on eniten biojätteen ja muovin lajittelussa.

Helsingin kaupungin hallinnoimissa palvelukiinteistöissä tuotettiin vuonna 2018 sekajätettä 5 693 tonnia, biojätettä 4016 tonnia, keräys- ja toimistopaperia 845 tonnia, pahvia 122 tonnia, kartonkia 741 tonnia, energiajätettä 197 tonnia, muovia 83 tonnia, metallia 103 tonnia ja lasia 82 tonnia. Vaarallisia ja öljyisiä jätteitä oli 138 tonnia, rakennus-, betoni- ja puujätettä 2 057 tonnia, ja sähkö- ja elektroniikkaromua 41,1 tonnia.

Kaupungin työntekijöiden paperinkulutus on pienentynyt viime vuosina tasaisesti. Vuonna 2018 kulutus oli 1945 A4-arkkia työntekijää kohti. Se oli 9,1 prosenttia pienempi kuin vuonna 2017.

Kangaspyyherullien käyttö kaupunkiorganisaatioissa edistää materiaali- ja ekotehokkuutta. Vuonna 2018 rullia käytettiin yhteensä 131 071 kappaletta, mikä korvasi 14–20 miljoonaa paperipyyhettä.

5. Ympäristöasioiden taloudellinen merkitys

5.1 Laskentaperiaatteet

Helsingin kaupunki soveltaa taloudellisten ympäristötietojen määrittelyssä keskeisintä olemassa olevaa ohjeistusta sekä yleisiä laskentatoimen tiedon tuottamisen periaatteita. Ympäristöpalvelut ohjeistavat vuosittain kaupungin toimialoja ja liikelaitoksia ympäristölaskennassa. Ohjeistus perustuu kuuden suuren suomalaisen kaupungin kestävä kehityksen raportoinnin kehittämistä pohtineen työryhmän määritelmiin ja tulkintoihin. Keskeinen työkalu on yhdessä laadittu ympäristötalouden tunnuslukujen niin sanottu vinkkilista, jota päivitetään vuosittain.

Ohjeistuksen määritelmät perustuvat EU:n komission ympäristölaskennasta antamiin tulkitseviin tiedonantoihin. Kaupungin ympäristölaskennassa sovelletaan myös TEM:n kirjanpitolautakunnan kuntajaoston vuonna 2009 päivittämää yleisohjetta ympäristöasioiden kirjaamisesta ja esittämisestä kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksessä. Ympäristötalouden tunnuslukujen määrittelyssä käytetään niin sanottua ensisijaisuuden periaatetta. Sen mukaan ympäristökustannuksia aiheutuu toiminnoista, joiden ensisijainen tarkoitus on ympäristönsuojelu. Sen sijaan toiminnot, joiden sivuhyötyinä aiheutuu ympäristöhyötyjä, mutta joiden ensisijainen tarkoitus ei ole ympäristönsuojelu, eivät aiheuta ympäristökustannuksia.

Ympäristökustannusten määrittely on tehty pääosin toimialoilla ja liikelaitoksissa, ja siksi ne eivät välttämättä ole täysin yhteismitallisia eri toimialojen ja liikelaitosten kesken. Monet ympäristöasiat ovat osa tavanomaista toimintaa, minkä vuoksi joissain tapauksissa erillisiä ympäristökustannuksia voi olla vaikea arvioida. Esimerkiksi ympäristöasioiden merkitys opetustyössä on tällainen vaikeasti arvioitavissa oleva ympäristökustannuksia aiheuttava tehtävä. Tästä syystä ympäristöasioiden taloudellinen merkitys on todennäköisesti jonkin verran suurempi kuin raportoidut ympäristökustannukset.

Ympäristötalouden tunnuslukuja tarkastellaan kahdella tasolla. Perustason muodostaa Helsingin kaupungin omasta toiminnasta aiheutuneet ympäristöperusteiset tuotot, kulut sekä investoinnit. Perustason lisäksi tarkastellaan tytäryhtiö- ja kuntayhtymätasoa, johon on sisällytetty Helen Oy:n ympäristötuotot, -kulut ja -investoinnit sekä Helsingin kaupungin laskennallinen osuus Helsingin seudun ympäristöpalveluiden (HSY) sekä Jätkäsaaren, Kalasataman ja Kruunuvuorenrannan jätteen putkikeräysyhtiöiden tuottamien ympäristöpalveluiden ja -toimien tuotoista, kuluista ja investoinneista. HSY:n tuottamista palveluista mukana ovat seutu- ja ympäristötieto (jaettu ulkoilman- ja ilmastonsuojelutoimintoihin), jätehuolto sekä jätevesihuolto.

Kuntayhtymätason luvut ovat laskennallisia. Laskennassa on noudatettu periaatetta, että Helsingin osuus HSY:n jätehuollon ja seutu- ja ympäristötiedon rahavirroista on 50 prosenttia ja vesi- huollon rahavirroista 58 prosenttia. HSY:n tuottamista palveluista jäte- ja vesi- huollon tulosalueet toimivat taloudellisesti itsenäisinä ja rahoittavat toimintaansa asiakkailta perityillä maksuilla. Seutu- ja ympäristötiedon tulosalueen toiminnan kulujen kattamiseksi HSY perii jäsenkunnaltaan kuntaosuuksia sovituissa suhteissa (2 milj. euroa vuonna 2018). Tukipalveluiden kulut on jaettu

eri tulosalueiden kesken. Jätteen putkikeräysyhtiöiden osalta on otettu tuotot, kulut ja investoinnit kaupungin omistusasteen mukaisesti.

5.2 Ympäristötuotot, -kulut ja -investoinnit vuonna 2018

Helsingin ympäristökulut, poistot mukaan lukien, olivat yhteensä 91 miljoonaa euroa (+2 % vuodesta 2017). Ympäristökulut olivat 2,1 prosenttia kaupungin kaikista toimintakuluista ja 139 euroa asukasta kohden. Suurimmat kuluerät aiheutuivat ilmastonsuojelusta (33 %), alueiden puhtaanapidosta ja jätehuollosta (23 %) sekä ilmasto- ja ympäristöystävällisen liikkumisen edistämisestä (18 %).

Helsingin ympäristöinvestoinnit olivat yhteensä 135 miljoonaa euroa, mikä oli 21,5 prosenttia kaupungin kaikista käyttöomaisuusinvestoinneista ja 207 euroa asukasta kohden. Kaupungin ympäristöinvestoinnit pysyivät edellisvuoden tasolla ja suurimmat investoinnit liittyivät ilmasto- ja ympäristöystävällisen liikkumisen edistämiseen (HKL:n kalustohankinnat) sekä pilaantuneen maaperän puhdistamiseen.

Helsingin ympäristötuotot olivat noin 6 miljoonaa euroa ollen 0,5 prosenttia kaupungin kaikista toimintatuotoista ja 9 euroa asukasta kohden. Ympäristötuotot laskivat merkittävästi, koska Korkeasaaren eläintarha, jonka tuotot ovat muodostaneet suurimman osan ympäristötuotoista, ei ole enää osa emo-organisaatiota.

Tilinpäätöksen ympäristövastuiden arvo oli 31.12.2018 yhteensä 22,4 milj. euroa. Vastuut koskivat varautumista entisten kaatopaikkojen kunnostamiseen ja maaperän puhdistamiseen.